

Praca badawcza w nauczaniu historii

Nauczyciel historii ma obowiązek kształcenia kompetencji w zakresie tworzenia narracji historycznej. Jak realizować to zadanie, skoro uczniom przedmiot ten wydaje się mało atrakcyjny?

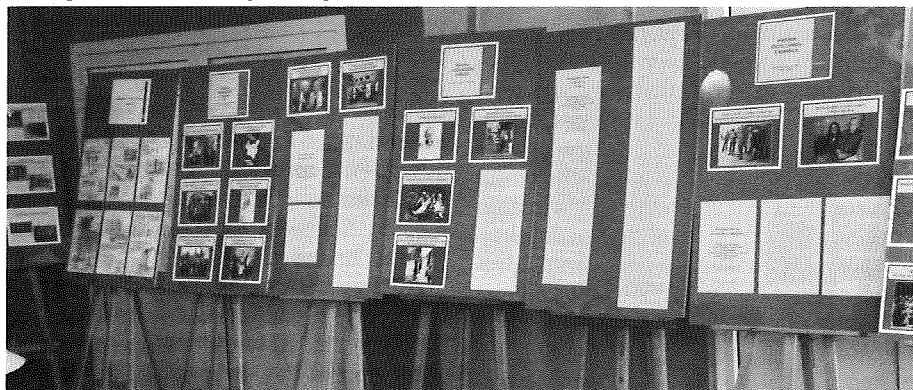
Zadanie kształcenia kompetencji w zakresie tworzenia narracji historycznej wymaga od nauczyciela znalezienia w procesie nauczania przestrzeni do podjęcia przez ucznia pracy badawczej. Doskonałym obszarem do tego wydaje się historia lokalna i rodzinna.

Przygotowanie ucznia do pracy badawczej zaczynam na lekcji. Zajęcia planuję przy wykorzystaniu różnorodnych źródeł, uczę krytycznego podejścia do nich, dociekliwości, umiejętności wyrażania swojej opinii, ale też szacunku dla odmiennych poglądów. Tak prowadzone zajęcia wyposażą ucznia nie tylko w umiejętność korzystania z różnych źródeł i ich oceny pod względem wiarygodności i wartości poznawczej, ale też rozwiną krytycyzm poznawczy. Jeżeli uczeń na lekcji nauczy się pracy ze źródłami, to z pewnością chętniej podejmie się pracy badawczej.

Planując pracę badawczą, zaczynam od tego, co uczniowi jest najbliższe. Od

Wywiad jako źródło wiedzy

Na początku pracy projektowej koncentrujemy się na określeniu zasobów, które pomogą nam zgromadzić wiedzę na temat wydarzenia. Nieocenionym źródłem są świadkowie, którzy mogą nam o nim opowiedzieć. Pamiętajmy o przygotowaniu uczniów do spotkania ze świadkiem¹, opracujmy wspólnie katalog pytań, zadbajmy o wszelkie zgody, przygotujmy emocjonalnie ucznia do spotkania i zapoznajmy z zasadami transkrypcji wywiadu. Uczniowie mogą przeprowadzić wywiad pod kierunkiem nauczyciela, natomiast jeżeli relacji udziela członek rodziny, wówczas wywiad może przeprowadzić uczeń samodzielnie. W sytuacji, kiedy zapraszamy świadka do szkoły, warto wcześniej spotykać się z nim; przedstawić projekt, opowiedzieć o uczniach – w jakim są wieku, jak liczna będzie grupa i przekazać nasze pytania. Umożliwi to świadkowi przygotowanie się do spotkania

Wywiady zebrane w ramach projektu Jasnowłosa prowincja – wystawa w Zespole Szkół w Mosinie

wielu lat realizuję projekty badawcze, których tematy osadzam w historii naszego miasta i losów jego mieszkańców, w tym rodzin uczniów naszej szkoły. Temat projektu najczęściej związany jest z określonym wydarzeniem, często rocznicowym. Proponuję uczniom poznanie wydarzenia z perspektywy świadka wydarzeń, co pozwala zakorzenić daną historię w konkretnym czasie, miejscu i historii konkretnej rodziny. Tak przedstawiona historia przestanie być bezimienna i stanie się bliższa uczniom.

także pod względem źródeł typu zdjęcia, pamiętki, które wzbogacają przekaz. Z moich doświadczeń wynika, że spotkania ze świadkami są niezwykle ciekawymi lekcjami opartymi na przekazie międzypokoleniowym. Zapadają w pamięci nie tylko naszych gości, ale także uczniów. Z kolei uczniowie, którzy samodzielnie przeprowadzają wywiady ze swoimi dziadkami, mówią o emocjonalnym zbliżeniu oraz o tym, że lepiej poznali swoich bliskich. Spotkania są bezcenne także dla osób udzielających wywiadu, które często czekały na to, by ktoś zapytał o ich przeżycia. Po wywiadzie przychodzi czas na jego transkrypcję,

która jest czasochłonnym, ale bardzo ważnym zajęciem. Uczeń musi mieć świadomość, że transkrypcja wywiadu polega na jego dosłownym zapisie z uwzględnieniem czynników emocjonalnych. Pozwala to na zachowanie pewnego dystansu do badanej historii i daje możliwość spojrzenia na wywiad jak na źródło historyczne. Konieczna jest także autoryzacja wywiadu. Jeżeli świadek udostępnił zdjęcia lub dokumenty, zadbajmy o ich właściwe opracowanie. Wywiad jest subiektywnym zapisem indywidualnej historii wplecionej w dzieje powszechnie. Pracując dalej z takim źródłem, pamiętajmy o zweryfikowaniu informacji. Możemy w tym celu przeprowadzić wywiady z innymi świadkami, których udziałem było badane wydarzenie, a następnie porównać relacje. Możemy sięgnąć po dostępne opracowania naukowe. Wywiad daje nam różne możliwości dalszej pracy na temat opisywanego wydarzenia w różnej formie, np. opowiadania, pamiętnika czy wystawy. Warto w tym zakresie dać pewną swobodę uczniom, nie ograniczać ich inwencji i zachęcić do podjęcia takiej aktywności, która wpisuje się w ich uzdolnienia. Realizując projekt badawczy o tematyce historycznej, warto podjąć współpracę z instytucjami, które dysponują odpowiednimi źródłami: muzeami, izbami pamięci, archiwami, bibliotekami.

Projekty zewnętrzne i konkursy tematyczne

Możliwość podjęcia pracy badawczej znajdziemy również w projektach proponowanych przez różne instytucje. Niezwykle ciekawym, ale też wymagającym dużego zaangażowania, był projekt „Cyfrowa Dziecięca Encyklopedia Wielkopolan” autorstwa Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Poznaniu oraz Ogólnopolskiej Fundacji Edukacji Komputerowej. Zadanie projektowe polegało na wyszukiwaniu lokalnego bohatera, a następnie zebraniu materiału i opracowaniu biogramu popartego dokumentacją w postaci zdjęć, filmów, relacji. Ukoronowaniem wysiłków projektowych i powodem do dumy są biogramy prezentowane na stronie CDEW.

Interesującym pomysłem na uczenie historii przez jej doznawanie był projekt „Jasnowłosa prowincja. Upamiętnienie deportacji obywateli polskich z ziem wcielonych do III Rzeszy”. Pomysłodawcą projektu był Związek Miast Polskich we współpracy z Ośrodkiem